

Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Examensarbete 15 hp | Självständigt arbete i förskoledidaktik |
Höstterminen 2014

”Man ska vara rädd om instrumenten”

- En intervjustudie om tre förskollärares berättelser om sångsamling

Av: Karolina Olofsson

Handledare: Petra Garberding

Abstract

In the preschool curriculum there is not much described when it comes to the subject of music. What is written about the aesthetic subjects is related to the overall learning moments, rather than separated into objectives for each subject. The learning includes, among other things, that the children will be offered a variety of cultural experiences. However, there is no explanation to what should be included in the use of music.

The purpose of this thesis is to investigate the function of preschool song circles, based on three preschool teachers' stories. One objective is to describe how the song circle is used to develop children's learning and what ideas the interviewed teachers have about how a good song circle should be performed.

The study is built on a qualitative method, where the data collection has been done using semi-structured interviews. It focuses on socio-cultural learning and is influenced by Dewey's theories and Vygotsky's theories.

The result indicates that the song circle can be seen as a positive experience in which different learning objectives can be integrated during the activity. Functioning as a meeting place for the group members, the song circle also adds social values.

Title: You must take care of the instruments – An interview study with three preschool teachers and their stories concerning song circles.

Period: Autumn term of 2014

Author: Karolina Olofsson

Mentor: Petra Garberding

Keywords: song circle, music, preschool teacher

Nyckelord: sångsamling, musik, förskollärare

Förord

Jag vill tacka de som medverkat i studien, som har varit ett bidrag till studiens undersökning. Min studie hade inte blivit möjlig om jag inte fått ta del av de berättelser som delgivits mig.

Ett särskilt tack riktar jag till min handledare Petra Garberding som har varit ett stort stöd med författandet av uppsatsen. Jag vill också ägna ett tack till alla de som stöttat mig under vägens gång. Det har varit en fantastisk resa.

Tack!

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förord	2
1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	4
1.2 Bakgrund	5
2. Teoretiska utgångspunkter	7
2.1 Sociokulturellt perspektiv.....	7
2.2 Vygotskijs teorier	7
2.3 Deweys teorier.....	9
2.4 Teorisammanfattning.....	10
3. Tidigare forskning	11
4. Material och metod	16
4.1 Val av metod	16
4.2 Urval och avgränsningar	17
4.3 Genomförande	17
4.4 Analys av materialet.....	18
4.5 Forskningsetiska principer	19
5. Resultat och analys	21
5.1 Presentation av respondenterna	21
5.2 Sångsamling – dess funktion och syfte	21
5.3 Utveckla barns lärande	26
5.4 Hur ska en bra sångsamling se ut?	32
6. Sammanfattning och slutdiskussion	37
6.1 Vidare forskning.....	38
Käll- och Litteraturförteckning	39
Bilagor	41

1. Inledning

I min förskollärarytbildning fick jag läsa kursen estetiska läroprocesser. Genom den delkursen samtalade vi om de estetiska ämnena och vissa redskap gavs för hur man kan arbeta med musik i förskolan.

Med estetiska läroprocesser innebär dans, drama, musik, sång, kulturella upplevelser så som exempelvis teater. Jag fokuserar i min uppsats på sångsamling och musik.

I läroplanen nämns musik som en del av ett av flera estetiska ämnen. Det ska vara ett medel för uttryck och kommunikation. Man framhåller att barnen skall erfara musik och sång i verksamheten. Men musik nämns i samband med flera estetiska uttryck. Läroplanen uttrycker inga riktlinjer för hur barnet ska erfara musiska erfarenheter utan endast att det ska möta musik i verksamheten.

I rollen som blivande förskollärare har jag intresserat mig kring läroplanens olika mål och hur de uppfylls i verksamheten. Något jag har saknat har varit förskollärarens egna tankar kring sina erfarenheter av sångsamling samt om hur sådana kan se ut i verksamheten.

Sångsamlingen är en speciell pedagogisk händelse och är en del av den dagliga verksamheten i förskolan. Den är ett tillfälle som erbjuder barnen en möjlighet till musik och sång. Samlingen är en dagligt förekommande rutin som förekommer på de flesta förskolor. Samlingen är ett tillfälle att mötas, den kan ske under en bestämd tid på dagen. Sångsamling är ett vedertaget begrepp och avser som namnet antyder en samling som är speciell, därför att det förekommer i den sång och andra musikinslag. Mina tidigare erfarenheter av sångsamling har visat att förskollärare i stor utsträckning har saknat intentioner med både planering och utförande av musikinslag under sångsamlingen. Istället har sångsamlingen funnits till för att samla ihop barngruppen och förbereda dem inför kommande aktiviteter, så som exempelvis lunch, påklädning eller vila.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilken funktion sångsamlingen har på förskolan utifrån berättelser av några intervjuade förskollärare. I uppsatsen studeras också hur sångsamling används för att utveckla barns lärande och vilka föreställningar de intervjuade pedagogerna har om hur en bra sångsamling ska gå till.

För att besvara mitt syfte har jag valt följande frågeställningar:

1. Hur berättar pedagogerna att de arbetar med sångsamlingar?
2. Vilket syfte har pedagoger med sångsamlingen?
3. Hur används sångsamling för att utveckla barns lärande?
4. Vilka föreställningar om hur en bra sångsamling går till, framkommer i intervjuerna?

1.2 Bakgrund

I läroplanen finns det att läsa om hur de estetiska läroprocesserna ska ingå i förskolan, däri står följande: ”Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama” (Lpfö, 98, rev 2010, s.10). Således beskrivs det inte hur barnet ska närma sig musik utan endast att barnet ska utveckla sin skapande förmåga. I läroplanen när jag söker på ordet musik, nämns ämnet väldigt vagt. Musik när det väl förekommer står i samband till andra estetiska uttryck. Det finns inte heller något förtydligande av vad musik är.

I Elisabeth Richters artikel (2012) *Ta skapandet på allvar* beskrivs hur de estetiska läroprocesserna används i förskolan. I förskolan möter barnet sällan estetik enskilt utan det sker oftast tillsammans med någon annan lärandeprocess. I och med att det estetiska ämnet lärs ut i samband med andra ämnen förlorar det sitt egenvärde. Richter menar att man behöver förmedla den estetiska läroprocessen som något enskilt där barnen får möjlighet till att lära sig redskapen för de estetiska ämnena, också för att kunna applicera de i ett gemensamt sammanhang (Richter 2012).

I boken *Den musiska människan* (2005) skriver Joan-Roar Bjørkvold, professor i musikvetenskap att det inte är pedagogernas ansvar att lära barnet spontansjunga, däremot ska barnet lära sig om den rådande musikkulturen. Definitionen av en musisk människa är enligt Bjørkvold den som har förmågan att låta den inre fantasin påverka den yttre verkligheten. En förmåga som är en produkt av både en kroppslig och samt språklig utveckling. Tillsammans utgör det den musikaliska kontexten, ett så kallat musikaliskt medvetande som är ett samband mellan det muntliga och kroppsliga uttrycket. För att kunna utvecklas behöver barn aktivt överskrida sina gränser och möta det okända. I takt med gränsöverskridningen kan de se världen ur nya perspektiv. Bjørkvold skriver vidare om hur musiken rymmer mer än att bara lyssna på musik, i musiken hos den enskilde ingår förmågan att kunna fantisera. Har man den möjligheten blir varje musik man möter en ingång till en berättande värld. Musiken har en stor betydelse för struktur och form i barns tillvaro, det blir en del av barnets identitetsskapande. (Bjørkvold 2005, s. 30ff).

Musik och sång beskrivs i läroplanen inte ensam utan i samband med andra estetiska uttrycksformer. Till skillnad ifrån naturkunskap som beskrivs mer ingående i vad som ska ingå. Det saknas en konkret beskrivning av vad exakt som ska ingå i musik och sång för barnen i förskolan.

Henny Hammershøj skriver i sin bok *Musikalisk utveckling i förskoleåldern* att vid tidig ålder lär sig det lilla barnet grunderna i musik, genom att slå ett föremål mot golvet kommer barnet i kontakt med hur grundslaget känns. Spädbarnets joller blir i sin tur det första uttrycket av röstens musicerande. Röstutforskandet sker i förhållande till föräldrarnas samspel med barnet och dess uttryck. Barnets musikaliska uttryck utvecklas senare till förmågan att kunna sjunga, dansa och klappa samtidigt, denna förmåga sker organisk eftersom det sker automatiskt i samband med andningen. Det yngre barnet har ett röstomfång som omfattar tre toner, något som utvecklas alltefter barnet blir äldre. Att ett barn kan sjunga med i en sång handlar om att det känner igen melodin sen tidigare, vilket gör att den kan härma vad den hört men med sin egen tolkning av det. Således blir det som sjungs inte i samklang med hur melodin går utan vad som uttrycks är det barnet kan. För att ett barn ska kunna sjunga en sångtext behöver barnet förstå ordens innebörd, för att på bästa sätt lära sig en sång hjälper rörelse och rytm tillsammans med sången (Hammershøj 1997, s. 25-49).

Det Hammershøj tar upp är vad jag har uppfattat sker i förskolans sångsamlingar, omedvetet eller medvetet. Mina studier hoppas jag kunna ge en bild av hur förskollärarna själva upplever sångsamlingen. Däri det ovan eventuellt förekommer. I uppsatsen använder jag begreppet musisk eftersom jag upplever att vad som ingår i Bjørkvolds (2005) definition av begreppet musiks är en del av förskolans verksamhet där människan bland annat har en förmåga att låta fantasin påverka den yttre verkligheten.

2. Teoretiska utgångspunkter

2.1 Sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet har sin utgångspunkt i Vygotskijs teorier. Det har och göra med hur det sociokulturella påverkar den enskilde. Säljö tolkar Vygotskij som menar att inom det sociokulturella perspektivet finns termerna redskap och verktyg. Dessa utgör exempelvis språkliga resurser som vi har tillgång till och använder i sociala sammanhang för att förstå vår omvärld. Våra tidigare kunskaper utgör lösningen till problemet. Det vill säga, det är i det sociala sammanhanget som utveckling sker (Säljö 2000, s.20-21). För min studie är det sociokulturella perspektivet en stor del i förskolans vardag. Barnen är en del av ett socialt sammanhang ständigt. Via individens utvecklade verktyg och färdigheter har barnet möjligheten att utvecklas med andra. Jag undersöker ett fenomen som oftast sker i en social kontext. Inom ramen för det sociokulturella perspektivet ingår det sociala samspelet som är en ofta förekommande del inom förskolans verksamhet.

Enligt Williams (2006) menar Vygotskij att socialt samspel är en viktig del i barns utveckling. Han menar att vad vi lär oss görs med hjälp av andra. Barn som får stöd av kunniga som exempelvis en vuxen eller ett barn är bästa utvecklingsmöjligheten för dem. Något annat som lyfts är att barn lär bättre tillsammans med andra mer kunniga inom området (Williams 2006, s. 39-40). För min studie sker socialt samspel automatiskt dagligen i förskolans verksamhet, barn utbyter erfarenheter och kunskaper sinsemellan vilket mynnar ut i ett nytt lärande för dem.

Williams (2006) menar även att barn i den sociala miljön härmar andra och på så sätt utvecklar sitt lärande. I ett sociokulturellt perspektiv sker lärande genom interaktion med andra (Williams 2006, s. 41-47).

2.2 Vygotskijs teorier

Psykologen Lev Semenënovic Vygotskij levde mellan 1896-1934. Under hans levnadsår tillhörde han en av 1900-talets främsta inom sitt område och har haft en betydande roll inom både pedagogik och didaktiken. Vygotskij beskrivs som en pedagogpsykologisk klassiker en storslagen bedrift eftersom endast en av hans verk publicerades under hans livstid. De andra gavs ut först efter hans död. Hans verk förbjöds i Sovjetunionen av stalinistiska makthavare i Kreml (Kroksmark 2011, s. 446-448). Hans verk har med andra forskare förts vidare. I Sverige har hans syn på pedagogiken varit stort på senare år. I hans teori betonas att den levda erfarenheten har betydelse för människans utveckling. Efter att han hade

arbetat med barn med speciella behov utvecklar han den kulturhistoriska skolan som har sin utgångspunkt i inläring och mänskigt tänkande.

Med det menar han att människan utvecklar sina kunskaper och färdigheter genom kulturella verktyg. Däri ingår exempelvis språket, han menar att all psykologisk utveckling är föränderlig och att det är i samspelssituationer med andra människor som vi har möjligheten att utveckla våra kunskaper och erfarenheter (Kroksmark 2011, s. 447-450).

Skillnaden mellan vad individen kan göra själv och tillsammans med andra kallas Vygotskij för den proximala utvecklingszonen. Modellen består av fyra olika utvecklingsteg. Det första steget innefattar att barnet först med hjälp av andra utvecklar olika förmågor. Därefter utvecklar den sin egen förmåga utan hjälp ifrån någon annan. Därefter kan barnet med hjälp av sina nya kunskaper och i samspelet med andra utmanas i sin utveckling och nå nya nivåer. För att nå nästa utvecklingsnivå behöver barnet åter igen hjälp ifrån en annan part (Kroksmark 2011, s. 450-451).

Vygotskijs syn på skola och undervisning innebär att det är förutsättningen för att skapa utvecklingsmöjligheter som utgör nya former av tänkande. Däri blir undervisning och lärande en viktig del i en sociokulturell aktivitet. För att kunna nå nästa utvecklingszon är det viktigt att kartlägga vart individen är i utvecklingen för närvarande. Utifrån det kan läraren ge stöd åt barnet att utvecklas mot nästa nivå. Vygotskijs teori sätter undervisningens betydelse i centrum, den är nödvändig för psykologisk utveckling. Pedagogiken och didaktiken är individanpassad samt baserad på aktiviteter (Kroksmark 2011, s. 451-453).

Samspelet mellan människor är viktigt i ett sociokulturellt teoretiskt perspektiv, det är när den fysiska och det psykiska sätts samman som vi kan förstå en del av den mänskliga verksamheten. Enligt Vygotskij blir skolans uppgift att skapa en social gemenskap där individens handling blir en del utav den kulturella samvaron (Kroksmark 2011, s. 453-454).

Enligt Säljö (2011) menar Vygotskij att det är genom sociala och kulturella erfarenheter i samspel med andra som individen utvecklar sitt tänkande, kännande samt sin kommunikation (Säljö 2011, s.156). Vygotskij har olika syn på lärande som beskrivs inom hans forskning. En utav de nämnda modellerna är den så kallade proximala utvecklingszonen. (Säljö 2011, s. 153-177).

Jag har i min studie valt att inrikta mig inom Vygotskijs teorier eftersom han tar upp det jag upplever är förekommande inom förskolans verksamhet. En ytterligare del inom hans teori är det sociokulturella perspektivet som innebär att individen utvecklas i sociala sammanhang. Detta har jag valt att använda mig av för att de båda är förekommande i förskolan och vad jag har uppfattat i en sångsamling. Barnet utvecklar nya färdigheter i en social miljö med andra. De utmanas och utvecklas med hjälp av förskolläraren att nå sin nya utvecklingszon

2.3 Deweys teorier

John Dewey, föddes den 20 oktober 1859 i Vermont, USA. Han var en av de främsta pedagogerna under hans tid. Han gav ut en mängd skrifter bestående av 37 volymer, de handlar till stor del om skola, pedagogik, didaktik och samhällsutveckling. Han påverkades av bland annat Kant och Hegel och fick via dem en koppling till den västerländska filosofin. Med tiden utvecklade han en slags resultatnriktad problemlösning vilket innefattade att hypoteser ställs mot erfarenheter. Det vill säga att individen kan ha ett kritiskt förhållningssätt som gör det möjligt att inte se en handling som en absolut sanning utan är öppen för kritik och förändring (Kroksmark 2011, s. 371-372).

Dewey önskade att fostra individen till en arbetare och en duglig samhällsmedborgare. Han kritiserade den dåvarande skolan och menade på att varje individ hade ett egenvärde och förmåga att forma sitt öde. Skolans uppgift var således att stödja den individuella utvecklingen samt att göra individen förberedd inför samhällets gemenskap. Med utgångspunkt i det enskilda intresset och behov skulle lärandet ske, där lärandet bygger på en egen aktivitet. Utan kunskap och intresse för barnets lärande fallerar pedagogiken och blir platt. Pedagogens uppgift är därför att skapa möjligheter mellan kulturarvet och det spontana lärandet. Enligt Dewey är barnet en social varelse från födseln, skolan måste spegla detta. Pedagogisk framgång sker om relationen mellan samhället, individen och skolan finns. Skolan måste fungera som en avspeglning för samhället och anpassas efter individens behov (Sundgren 2011, s. 103-129).

Dewey menar att när en planerad handling förverkligas och dess följder reflekteras om som vi kan lära oss något. Förmågan att utvecklas i det viljestyrda och spontana föder den reflekterande förmågan, något som sker individuellt med stöd av målinriktade handlingar. Genom att förverkliga sina mål utvecklas man, därigenom möter man problem som måste lösas och frågor som mynnar ut i lösningar (Sundgren, 2011, s. 103ff).

Inom Deweys pedagogik är han av åsikten att lärande är en utveckling som sker genom utförande och reflektion. Lära genom att göra. Reflektionen föder en ny handling som reflekteras över. Handlingen är knuten till ett mål och blir på så sätt meningsfull. En viktig del hos barnet är behovet att kommunicera med andra, den sociala förmågan hör samman med den språkliga. Barn måste få möjligheten till att skapa något, att få undersöka och se nya resultat födas. Pedagogen måste se till att möjliggöra att detta sker för barnet för att barnet ska utvecklas. Enligt Dewey kunde barnets utveckling ses i likhet med människosläktets utveckling, det fanns en parallell dem emellan (Sundgren, 2011, s. 108ff).

Enligt Kroksmark (2011) menar Dewey att barnet når utveckling genom att de ställs inför sociala sammanhang där krav på social gemenskap ställs på individen för att den ska kunna bli en del av den rådande gemenskapen. Hur man handlar i en sådan situation och vilken reaktion som man får utvecklar en ny kunskap samt en ny erfarenhet. Utbildningsprocessen är beroende av en psykologisk del och en social del där den psykologiska är den mest grundläggande. Lärande måste ske genom att uppmärksamma något spontant som barnet gör. Man måste kunna analysera barnets förmåga, intressen och kunskaper och ta tillvara på dessa i en social kontext. Läraren måste ta tillvara på vad som är barnets intresse, dessa representerar hur långt barnet kommit i sin utveckling (Kroksmark 2011, s. 372ff).

2.4 Teorisammanfattning

De teorier som har tagits upp ovan är Dewey, Vygotskij och det sociokulturella perspektivet. Dessa tre tillsammans tar för mig upp en viktig del i den verksamhet som förskolan utgör.

Min upplevelse är att barn lär av varandra i en social kontext. I dialog med andra barn får de möjlighet att förmedla sin egen kunskap vidare till andra. Vygotskijs teorier bygger som jag beskrivit ovan på den proximala utvecklingszonen. I en sångsamling utmanas barnet på olika sätt med hjälp av förskolläraren att nå sin nya utvecklingszon. Således är det upp till pedagogen att avgöra hur långt barnet kommit i sin utveckling.

Både Vygotskij och Dewey tar upp hur viktig den sociala samvaron är för barns lärande. Enligt Kroksmark (2011) menar Dewey att i den sociala gemenskapen får individen öva på sina kompetenser och anamma dem för att på nytt utvecklas tillsammans med andra.

3. Tidigare forskning

I följande kapitel presenteras tidigare forskning relevant för uppsatsen.

Anna Ehrlin är fil dr i musikvetenskap och lektor i didaktik med inriktning mot estetiska uttrycksformer. Hon har i sin avhandling *Att lära sig av och med varandra* (2012) undersökt musikens funktion och plats i utvalda förskolor. I studien deltar personal som är delaktiga i olika musikförskolor som var och en delger sin berättelse om deras pedagogiska arbete med musik. Avhandlingen bygger på intervjuer av förskollärare och observationer av hur det sker i verksamheten.

I avhandlingen beskrivs estetik som ett sätt att skapa känslor, personliga tolkningar och att frambringa upplevelser. Den estetiska metoden frambringar det subjektiva. Ehrlin tolkar Dewey som menar att det är i upplevelsen vi erfar estetiken. Enligt honom handlar estetik om olika konstnärliga uttryck som beskriver världen. Enligt Ehrlin (2012) menar Dewey att konsten uttrycker vad vi inte kan uttrycka i ord. För att det estetiska kan bli till måste det upplevas (Ehrlin 2012, s. 28-29).

I Ehrlins resultatredovisning framkommer det att musik används som ett verktyg för att stimulera barns språkutveckling. Huvudsakligen syftar musikanvändningen i förskolan till att främja barnets språkutveckling, i takt med att barnet utvecklas förändras också valet av sångtexterna för att bli mer utmanande för barnen. Det framgår att det inte är ett syfte att främja barns musikalitet utan snarare att väcka ett intresse för att barnen vill utveckla sin musikaliska förmåga. Under samlingens gång framkommer både inslag av sånger, musikinstrument och dansinslag. Musiksamlingarna kräver koncentration ifrån barnens sida och ger således inget utrymme för spontanitet utan allt hålls inom ramen för vilka aktiviteter som ingår i samlingen. Kan barnen hålla sig inom ramen för samlingen kan den bli glädjefyllt och mer utmanande för barnet (Ehrlin 2012, s. 89ff).

Ett annat resultat som framkommer i Ehrlins avhandling är att musikinslag förekommer främst under morgonsamlingen och under en gemensam sångsamling. Sång blir ett sätt enligt pedagogen att samla alla gemensamt. Målet är ha roligt tillsammans. För att musikutövandet ska bli av krävs kompetens hos personalen. I en annan kontext framkommer musikanvändandet spontant i verksamheten. Sångerna anpassas efter barnens intresse och byts ut allteftersom barnen önskar. Musikaktiviteterna blir en del av den struktur och ordning som präglar förhållningssättet på förskolan och utgör en riktlinje för den övriga verksamheten (Ehrlin 2012, s. 96ff).

Enligt Ehrlin är musik förenat med glädje, det förekommer inte som en ensam aktivitet att utveckla barns musikaliska förmåga. I hennes studie framkommer det att sångsamlingen är beroende av att någon kunnig pedagog vill hålla i denna aktivitet. Barnen upplever en glädje i att sjunga men det ges i liten utsträckning möjlighet att känna denna glädje. När en sångsamling hålls är målet att alla barnen ska vara delaktiga och utföra den musik som erbjuds. Musikaktiviteten blir snarare ett disciplinerat redskap snarare än något glädjefyllt i och med att personalen måste tillrättavisa barnen. Samtidigt är målet som ovan framkommer att vara något lustfyllt (Ehrlin 2012, s. 150ff).

Hammershøj (1997) menar att musikalitet hänger ihop om man har förmågan att sjunga rent eller inte. En människas musikalitet beror inte på huruvida dennes sångförmåga utan musikalitet är något som kan utvecklas. Den musikaliska processen slutar aldrig. Inom fenomenet musikalitet ingår en rad olika uttryckssätt, att lyssna på musik, reproducera musik, skriva musik eller utöva musik hör till några exempel. Musikens värld är öppen för alla men individen har från början olika kunskaper, däremot har vi alla en möjlighet att utveckla musikalitet. Musik måste utövas när hela kroppen är med, rytmen har ett samband med kroppen eftersom den binder samman ljuden i musiken (Hammershøj 1997, s. 98-100).

Sundin (1984) skriver i sin bok *Barns musikaliska utveckling* om hur den musikaliska utvecklingen går till. När barnet är mellan 0-1 år börjar den utveckla sitt muskelminne, den kan tänka i form av handlingar, samtidigt utvecklas dess känslorientering av omvärlden vilket ger barnet en möjlighet till mistro eller tillit till sin omvärld. När barnet sedan blir äldre utvecklas förmågan att särskilja och att använda språket, det kan imitera det verbala talet, ljudet och melodier som är en del av sången. Alltefter barnet blir äldre utvecklas förmågor successivt betydande för barnets musikaliska förmåga, dess språkliga och dess objektiva förmåga (Sundin 1984, s. 28-33).

Vidare menar Sundin (1984) att musikperceptionen omger en helhet där klangen, rytmen och den melodiska linjen ingår. Det är inte förrän barnet är äldre som det har förmågan att höra alla delar i musiken. För barnet har musiken olika funktioner, de tycker om olika slags musik. Men alla barn kan höra musik. Faller inte musiken barnet i smaken slutar det att lyssna, tycker det om vad den hör koncentrerar det sig för att kunna lyssna. Sundin menar även att barn lär sig tycka om viss musik genom dess tonföljder, rytm och intervaller. Det härstammar ifrån vad barnet får ta del av i sin kultur, därav är musiken kulturbetingat. De små barnen är inte medvetna om ordens innebörd utan musiken blir ett klangfenomen.

Barnet kan skilja på olika toner innan det förstår ord. Sången under förskoletiden utvecklas från något spontant känslomässigt anknutet till något medvetet. Det är språket i kulturen som uttrycks i musiken. Det betonas mer vad som sägs än hur det sägs (Sundin 1984, s. 49ff).

Ulf Jederlund, psykoterapeut, har skrivit boken *Musik och språk - Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling och lärande*. (2011) Där han går in på både den musikaliska och den språkliga utvecklingen samt sambandet däremellan. Jederlund menar att när man talar om musik innefattar det tre musikaliska grundelement. Rörelse, ljud och pulsen/rytmen. Rörelse innefattar enligt Jederlund att se de fysiska aspekterna av ljud, där bland annat ljudvågor ingår. Ljud omger de toner som ingår i musiken. Pulsen/rytmen är hur ljuden eller rörelserna förhåller sig till varandra i tiden, vilket tempo har musiken. Enligt Jederlund är personligt uttryck och intryck också ett viktigt grundelement. Skillnaden på icke musik och musik är åhöraren till musiken, att denne påverkas av vad den tar del av (Jederlund 2011, s. 14-15).

Jederlund (2011) är av liknande uppfattning som Ehrlin (2012) Då han menar att musik ofta ses som ett konstnärlig, musikaliskt produkt som värderas utefter dess kvalité. Det kan antingen vara bra eller icke bra, rent eller falskt. På samma sätt blir musiken en del av den levda kulturen, som är en essentiell del i ett identitetskapande uttryck. Att ge de flerspråkiga barnen en del i den svenska sångskatten blir således ett sätt att ge en känsla av tillhörighet och gemenskap samtidigt som de får ta del av det svenska språket (Jederlund 2011, s. 14).

I musikupplevelsen blir vi känslomässigt berörda, vi uttrycker en stark närvaro och ett stort engagemang. Lusten och delaktigheten inspirerar oss till att söka vidare, skapar en längtan till att söka ny kunskap och fördjupad förståelse. All kunskap grundar sig i upplevelser och gjorda erfarenheter. Ju mer engagerade de är, ju mer består kunskapen. Upplevelserna utvecklar att kunna formulera frågor, bilda begrepp, språkandet, kommunikationen och den kognitiva processen (Jederlund 2011, s. 34).

Jederlund (2011) skriver om barns musikaliska utveckling. Redan som foster kan barnet uppleva olika sinnestämningar. Han beskriver liknande som Sundin (1984) att barns musikaliska utveckling sker genom rörelse, ljud och puls/rytm. Den första sången som barnet uttrycker är spontansången, denna framträder i form av joller. Alltefter ordförrådet utvecklas kan barnet själv skapa längre sånger, så kallade berättelsesånger. Barn lär sig att känna igen vilka sånger de gillar. När de blir äldre utvecklas förmågan att sjunga med i sången (Jederlund 2011, s. 32-36).

Vygotskij (1995) definierar kreativitet som en aktivitet som skapar något nytt. Det är en inneboende känsla som ger sig tillkänna i någons inre. Antingen kännetecknas den av ett återskapande eller att den är reproduktiv. Fantasin bygger på material hämtat ut verkligheten och bygger på människans tidigare erfarenheter, desto mer en människa har erfårit, desto större fantasi har den att tillgå. Det vill säga, ju mer ett barn har upplevt, hört och sett, desto mer verklighetsanknytning kan dess fantasi innefatta. Fantasiproduktionen är en kombination av det upplevda. Fantasin i barnåldern är rikare än i vuxenåldern. Samtidigt är barnets erfarenheter färre än den vuxnes (Vygotskij 1995).

Berit Uddén (2004) har skrivit boken *Tanke – Visa – Språk* som handlar om hur man kan använda sig av musik. I boken tar hon upp att leka i musiska former. Hon menar att barn uttrycker sig mer via sång än i tal. Är det påverkat av att de lär sig muntligt och tillsammans med resten av kroppen. Barn gestaltar upplevelser genom att förtydliga dem med sång, rytm och rörelse. Tillsammans utgör de människans kommunikation. Sången har en betydande del i barnets utveckling då det är en del av dess sociala, kognitiva och emotionella utveckling. Människan lär tillsammans med någon annan. Denna första händelse sker i samspel med en förälder (Uddén 2004, s. 29-31).

Det finns ett samband mellan inläring och kommunikation genom musik som avser sång och rytmisk rörelse. Musikens funktion i hjärnan beskrivs enligt Uddén som aktiverande eller sövande. Vaggvisan är en del av den sövande funktionen. En annan del i musikutövandet är den motoriska delen. Sång och musik aktiverar människan och får denne att röra sig till musiken, medvetet eller omedvetet. Musik är också känslomässigt kontaktskapande, den skapar en trygghet mellan människor. Slutligen är en till funktion den minnesbärande, då den påverkar sinnet och bildar en möjlighet att uppleva och känna tankar via musiken (Uddén 2004, s. 69-71).

Jederlund hänvisar till Uddén som talar om en musisk kommunikation, där rytm och rörelse bildar en gestaltning av det talade ordet. Hon menar att musiken blir en del i att utveckla barnets språkliga utveckling. Till hjälp att utveckla detta finns en musiks pedagogik vilket är en pedagogisk medvetenhet om musikkulturen som utgörs av bland annat rimramsor och sånger. Används en musisk pedagogik förskolans pedagoger med hjälp av rösten, kroppen och rytmer förmedla en musisk medvetenhet till barnen. Jederlund definierar även musikalitet där han menar att det är både ett konstnärligt uttryckssätt och ett komplement till språket. (Jederlund 2011, s. 192). Musisk kommunikation och musikalitet tror jag har en betydande roll för barns utveckling och i uppsatsen använder jag begreppen som ett sätt att

uppmärksamma eventuellt förekommande fenomen i resultatet. Utmärker det Jederlund (2011) skriver om i studien.

4. Material och metod

4.1 Val av metod

Jag väljer att använda kvalitativ metod då jag är intresserad av vilken funktion sångsamlingen har i förskolan utifrån förskollärares berättelser och vilka föreställningar de har om hur en bra sångsamling ska gå till.

Ahrne och Svensson (2011) skriver i sin bok *Handbok i kvalitativa metoder*, att för att studera ett samhällsligt fenomen samlar man in empirisk data. I datainsamlingen ingår att undersöka varför människor gör som de gör, samt vad de tycker och tänker. Ahrne och Svensson menar att som forskare är man en del av det man undersöker.

Kvalitativ metod strävar efter att undersöka händelser, yttrande eller en bild av något. Kvalitativ data kan inte mätas utan används för att undersöka om ett fenomen förekommer samt i vilken situation och utsträckning det sker. (Ahrne & Svensson 2011, s. 10-12).

En kvalitativ studie ger mig möjlighet till fördjupning i materialet, alltså data och analys av förskollärares berättelser och tankar kring sångsamlingar. Något som ger en personlig bild av deras åsikter. Min studie är en empirisk studie då den bygger på tre förskollärares berättelser. En kvalitativ studie ger mig även möjlighet att ta del av de ansiktsuttryck och reaktioner av de intervjufrågor jag ställer, uttrycks som kan tillföra en fördjupning av deras tankar kring mitt ämne.

Stefan Stukát skriver i sin bok *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*

Att en kvalitativ studie handlar om att tolka och förstå de resultat som visas. För datainsamling av empiriskt material, kan man välja att använda intervju som metod. Intervjun kan vara strukturerad eller ostrukturerad. Den strukturerade intervjun utgår ifrån ett fastställt intervjuschema, där både ordningsföljd och intervjufrågor är förutbestämda. Respondenten kan välja mellan förutbestämda svarsalternativ. I denna typ av intervju försöker man att skapa en situation där respondentens svar överensstämmer med något av de svarsalternativ som finns valbara. Vid den ostrukturerade intervjun har intervjuaren på förhand bestämt ämnesområden för intervjun, men frågornas ordningsföljd kan anpassas efter situationen. Med hjälp av några huvudfrågor som alla ställs likadant följs svaren upp på ett individualiserat sätt (Stukát 2005, s. 38-39). Genom följdfrågor blir svaren mer utvecklande och fördjupande. Denna typ av metod går in på respondentens motiv och känslor vilket ger en möjlighet att komma längre och nå djupare än en strukturerad intervju. (Stukát 2005, s. 37-39). För att besvara mitt

syfte och mina frågeställningar har jag valt att använda en semistrukturerad intervju. Som Stukát skriver, öppnar metoden för beskrivning av respondenternas känslor och motiv. Detta vill jag få en bild av i min uppsats. Intervjun ger en möjlighet att ta del av förskollärarnas egna tankar och med hjälp av följdfrågor får de möjlighet att prata mer ingående om mina intervjufrågor.

Ulla Erikson-Zetterquist och Göran Ahrne (2011) skriver i sitt kapitel *Intervjuer* att en intervju ger kunskaper om sociala förhållanden. De är i linje med Stukát (2005) och menar att denna metod ger en bredare bild och andra dimensioner än vad standardiserade frågor ger (Erikson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 40-41).

Mitt val av intervjuform är en semistrukturerad intervju eftersom en sådan struktur ger mig möjlighet att följa upp respondentens intervjusvar med hjälp av följdfrågor. Således kan det ge mig mer information än vad en strukturerad intervju kan göra. Med en semistrukturerad intervju avgör jag själv ordningsföljden på intervjufrågorna.

4.2 Urval och avgränsningar

Erikson-Zetterquist och Ahrne (2011) föreslår att om man är intresserad av att intervjua några specifika personer kan man försöka kartlägga vilka som finns tillgängliga inom det område man vill studera. Ett annat sätt är att kontakta den som är ansvarig för den arbetsplats eller organisation där man vill utföra sin studie hos (Erikson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 42).

Denna studie bygger på ett slumpmässigt urval utifrån de kommunala förskolor som fanns tillgängliga på Stockholms stads hemsida. Mina tidigare erfarenheter har lärt mig att förskollärare kan ha olika uppfattningar beroende på i vilken kommun de arbetar, för att få en så bred bild av förskollärares tankar valde jag därför förskolor i olika kommuner i Stockholm. I min studie har jag enbart intervjuat förskollärare, anledningen därför att de till skillnad ifrån en barnskötare har en akademisk grund i form av en högskoleutbildning. Jag tror att de genom sin utbildning har en tanke bakom sina val.

4.3 Genomförande

Inför datainsamlingen kontaktades de tre förskollärarna som anmält intresse att medverka i studien, datum och tid för intervju bestämdes via telefon eller per mail och jag informerade om studiens syfte. Vid själva intervjutillfället delgav jag på nytt studiens syfte samt de forskningsetiska reglerna som

gäller. Att informanten när den önskade hade rätt att avbryta sin medverkan. Jag berättade även om mitt eget löfte om sekretess. (Bilaga 1, tillgänglig på s. 41).

Denscombe (2009) nämner att det är viktigt att skapa en god relation och tillit till den man intervjuar, en god relation ger respondenterna en möjlighet att tala mer öppet och fritt under intervjun. (Denscombe 2009, 27-55) Detta är något som jag tagit hänsyn till. Jag valde att inte låta respondenterna ta del av mina intervjufrågor före intervjun utan de fick frågorna när jag ställde dem. Detta för att svaren skulle vara så spontana och icke genomtänkta som möjligt. Hade de läst frågorna innan intervjun kunde de på förhand ha tänkt igenom försökt ge mig svar så genomtänkta svar som möjligt.

Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014) menar att det är viktigt att planera sin undersökning så att man inte utsätter eller kränker någon person. Man bör också tänka igenom frågorna och sättet de ställs i en intervju (Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén 2014, s. 37). För att forskollärarna skulle känna sig så bekväma som möjligt med intervjun, valde jag att komma till deras arbetsplats under en tid som passade dem. Själva intervjun utfördes på en plats som de valde och kände till. Jag inledde intervjun med bakgrundsfrågor för att de skulle känna sig bekväma i situationen. Därefter ställdes djupare frågor som exempelvis ” Vad är viktigt för dig när du har en sångsamling?” Intervjuerna spelades in med en diktafon och därefter transkriberades materialet.

4.4 Analys av materialet

När intervjuerna var klara transkriberades dem Därefter följde en öppen, förutsättningslös genomläsning av materialet Ahrne och Svensson beskriver olika sätt att göra en analys av det insamlade materialet, ett av dem är en innehållsanalys. I en sådan tittar man efter vilka händelser, karaktärer och teman som framkommer (Ahrne och Svensson 2011, s. 68).

Denna studie bygger på en innehållsanalys av det empiriska materialet, en sådan metod ger möjlighet att på ett tydligt sätt se eventuella likheter och skillnader i intervjumaterialet. Det ger resultatet en tydligare struktur.

Granskär och Höglund-Nielsen (2012) menar att en kvalitativ innehållsanalys är en metod för att bearbeta den insamlade datan och det syftar till att tolka och granska texter. Den metodologiska ansatsen kan vara deduktiv eller induktiv. En deduktiv ansats syftar till att analysen utgår ifrån en i förväg bestämd teori. En induktiv ansats är en mer öppen analys som är baserat på bland annat människors

berättelser om sina upplevelser. En kvalitativ innehållsanalys används också för att identifiera likheter och skillnader i en text (Granskär och Höglund 2012, s. 9-10). I min studie använder jag mig av en deduktiv innehållsanalys eftersom mitt material bygger på förskolläraernas berättelser om sina upplevelser. Analysen ger mig en möjlighet att få en tydlig överblick över vad som sagts i intervjuerna. I transkriberingen av materialet förekom suckande och hummande ljuduttryck som markerar respondenternas känslouttryck och framkom i fall där de var osäkra på vad de skulle svara, därför de väntade med att svara.

4.5 Forskningsetiska principer

Jag har tagit del av Vetenskapsrådets forskningsetiska principer som innefattar fyra områden. *Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2008).

Med informationskravet menas att forskaren skall informera respondenterna om deras uppgift i projektet samt vilka villkor som gäller för deltagandet. De ska även upplysas om att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan.

Med samtyckeskravet menas att forskaren skall inhämta respondentens samtycke till medverkan. Respondenterna har rätt att avbryta sin medverkan utan att det medför några följder för dem.

Med konfidentialitetskravet menas att allt insamlat material ska bevaras konfidentiellt och inga personuppgifter ska kunna tas del av andra. Deltagande människor ska således inte kunna identifieras av utomstående. I studien anonymiseras de medverkandes namn och jag använder fiktiva namn för att undvika identifierbarhet och skydda respondenterna. I studien förekommer ordet hen på flertal ställen. Detta för att skydda det medverkandes utsagor eftersom det inte är relevant att veta vem som har sagt vad i intervjuerna. Det är samtidigt oviktigt att veta respondenternas könstillhörighet utan jag använder mig av fiktiva namn som varken ses som ”manliga” eller ”kvinnliga”.

Med nyttjandekravet menas att inga insamlade uppgifter får delas med annan part utan får endast användas i forskningen (Vetenskapsrådet 2008, s. 7-14).

Information gavs till de medverkande att studien var frivillig och att de när de ville kunde välja att avsluta sin medverkan. Jag informerade om studiens syfte samt vilken roll de hade. Inför intervjun

påbörjades begärde jag respondenternas godkännande om att få spela in intervjun. Jag förklarade att det insamlade materialet kommer att behandlas med respekt för respondenterna, att de kommer förbli anonyma i resultatet av studien. Jag förklarade även att materialet kommer enbart användas för mitt eget nyttjande och kommer således inte att finnas tillgänglig för någon annan annat än de intervjufrågor som finns. Intervjufrågorna finns bifogade som bilaga 2 (tillgänglig på s. 42).

5. Resultat och analys

Nedan följer en kort presentation om respondenterna och därefter uppsatsens resultat och analysdel där respondenternas svar i intervjuerna kategoriserats i tre huvudrubriker. Sångsamling - dess funktion och syfte, utveckling av barns lärande och föreställningar om hur en bra sångsamling ska se ut.

5.1 Presentation av respondenterna

Charlie har arbetat som förskollärare i 8 år, Kim har arbetat som förskollärare i snart 2 år och Mika har arbetat som förskollärare i drygt 5 år. Ett par av deltagarna kunde spela instrument, piano eller flöjt. Någon hade mött musik som körsångare. En informant hade gått en grundläggande kurs om musik i förskolan. Samliga behärskade notläsning. Vid intervjutillfället arbetade informanterna med barn mellan 1-5 år.

5.2 Sångsamling – dess funktion och syfte

Under intervjuerna har respondenterna beskrivit olika aspekter på begreppet sångsamling.

Det framkommer att en sångsamling faller inom ramen för både enskild avdelningssamling samt storsångsamling med flera avdelningar. Jag ställde frågan hur en sångsamling gick till. Charlie berättar: ”Sen har vi ju en gemensam sångsamling på förskolan en gång i veckan, nu har vi bytt dag på det då (...) Det är trevligt för då får man se alla på förskolan.” Samma fråga ställdes till Mika som berättar:

Hos oss har vi egentligen två typer, inne hos oss på avdelningen (...) eeh där har vi sångsamling i vår lilla samling vid ett tillfälle (...) och sen har vi, på onsdagar (...) storsångsamling hela förskolan tillsammans.

Mika framhåller olika typer av samlingar, det finns de som är spontana och hålls själva av barnen där barnen själva väljer ut olika musikaliska attribut som ska ingå i sångsamlingen. Det finns också sångsamlingar där de vuxna själva bjuder in barnen till sångsamlingar. Alla samlingarna sker före lunch på förskolan. Att samlingen sker före lunchen är något som även förekommer i Ehrlins (2012) avhandling där pedagogen gemensamt samlar gruppen. (Ehrlin 2012, s. 89ff).

Utifrån citaten ovan tolkar jag det som att sångsamlingen också ses som en social aktivitet, där barnen får möta fler än dem som ingår i barngruppen. När man får möta andra sker också ett socialt utbyte. Jag frågade vad som påverkar de val som gjorts under sångsamlingen. I alla tre intervjuer framkommer att sångsamlingen används både för att den ska vara en trevlig stund då man samlar gruppen men också att man får möjlighet att bekräfta de barn som är närvarande och uppmärksamma de som inte är där. Jag

tolkar det som att sångsamlingen ses som en aktivitet där barnen blir en del av den sociala gemenskapen i barngruppen. Som jag har nämnt i teorikapitel 2.1 menar Vygotskij (2000) att utveckling sker i det sociala sammanhanget där barnet både får möjlighet att använda sin språkliga förmåga i samtal med andra, men även att de får möjlighet att lära genom att se hur andra gör (Säljö 2000, s.20-21). Min uppfattning utifrån är att sångsamlingen kan ses ur två perspektiv, ett barnperspektiv och ett pedagogiskt perspektiv. Ur ett barnperspektiv ska det vara roligt men ur ett pedagogiskt perspektiv är det också ett sätt att se vilka som är närvarande och vilka inte. Charlie berättar:

Jaa att alla barnen blir sedda, ja och att de behöver få veta sen hur vår dag ser u sen efter... vidare... att man då sjunger om alla barnen vilka som är där ooo vilka som inte är där

Som jag tagit upp i teoriavsnittet 2.3, tolkar Sundgren Dewey som menar att läraren måste använda sig av barnets intresse då det också visar var ett barn befinner sig i utvecklingskurvan. (Sundgren 2011, s. 103ff). Min tolkning blir då att förskollärarna avspeglar barnens intresse genom att de tar upp det barnen gillar. Vilket i sin tur representerar vad de kan. Således blir min tolkning att barnets intresse utgör en representation för deras utveckling. Det vill säga vad de är intresserade av representerar vad de har tagit tillvara på och kan. Informanterna uppfattar att sångsamlingen måste vara lockande för barnen men även att det blir en del av den vardagliga verksamheten.

Sen så är det ju mycket utifrån deras ålder tänker vi, eeh men framför allt tänker vi mycket på att det ska vara ganska, alltså vad våra barn gillar. Roliga sånger med mycket humor, typ tvärtomvisan och sånadära. Eh för vi tänker att det ska vara en rolig stund gärna. (Kim)

Utifrån intervjuerna framgår det även att sångsamlingen har fler än ett syfte. Den används både för att integrera interkulturalitet i verksamheten men också för att barnen ska lära sig nya sånger. Mika berättar:

Annars har vi kört sånger som vi kan på flera språk som finns på avdelningen. Kanske någon på spanska, någon på engelska, så för att barnen ska få identifiera sig. ”Jo men mitt språk finns faktiskt också med här”. Så det är också en viktig del att få in det här med interkulturalitet. (...) och där barnen lär sig nya sånger. Så att man får in nya sånger i deras liksom kanon så.

När jag frågar vad som avgör sångvalen under sångsamlingen beskriver alla respondenter att många av sångerna har att göra med förskolebarnens populärkultur, vad som är deras intresse eller sånger som pedagogerna själva gillar. Detta är något som framgår i Ehrlins (2012) resultatredovisning, sångerna utgår ifrån barnens intresse och byts successivt ut (Ehrlin 2012, s. 96ff). En sångsamling sker ofta i gemenskap med fler än en person, där barnet får möta andra människor och tillsammans med exempelvis språkliga verktyg uppleva musik tillsammans. Att sånger på flera språk integreras under

sångsamlingen ses som något inkluderande då de barnen blir representerade i gruppen. Från förskollärarnas perspektiv är det enbart något positivt eftersom de försöker få barnet delaktig i grupptillhörigheten med hjälp av en sångrepresentation. Ur ett barnperspektiv råder det en delad mening om barnet själv önskar att få den plats i gruppen som den blir tilldelad. Eventuellt kan barnet uppfatta situationen som utpekande eftersom den inte självvalt valt att få sin härkomst representerad via en sång. I barngruppen kan det även finnas barn som är av en annan härkomst utan att förskollärarna är medvetna om det och som på så sätt blir omedvetet exkluderade.

Ur intervjustudien framgår att det under sångsamlingen tas tillvara på och uppmärksammas vad barnen gillar.

Eeh dels försöker vi lyssna på vad barnen tycker är, vad som är populärt hos barnen. (...) Ofta brukar vi testa sånger som vi hittar i böcker som vi tycker är ”ja men den här var ju jätterolig”. (Kim)

Vygotskij (2011) menar att barn i samspel med andra utvecklar både en kommunikativ förmåga och reflekterande förmåga. Utifrån citatet ovan är min tolkning att Kim försöker ta tillvara samspelet som ett lärande moment eftersom sångsamlingen här blir till ett gemensamt forum där barnen får möta andra och tillsammans uppleva aktiviteten.

I två av intervjuerna framgår det att förskolan har ett uppdrag att förmedla musik i verksamheten, att det är dess ansvar att erbjuda musik och låta barnen få erfara den i verksamheten. Barnen ska få möta den både i form av sång men även genom musikinstrument och musik som lyssnas på. Till exempel berättar Mika att:

Jag tycker att det är viktigt att alla får möta musik. Jag vet inte i vilken utsträckning dem möter musik hemma, det märker man ju på dem att vissa möter musik mer än andra. Men eeh framför allt att alla får möta musik och få tillfälle att utöva musik. (...) När vi tar med instrument (...) som till exempel maracas och sådär (...) men det är ju inte säkert att alla har såna möjligheter hemma ändå. (Mika)

Mika framhäver att det även blir ett mål för förskolläraren med följande citat: ”Eeh så det är ju också som ett mål om man tänker mer ifrån mig som pedagog liksom.” Charlie berättar även: ”Vi har en skyldighet att erbjuda all typ av musik.”

Som jag har nämnt i teoriavsnittet, uttrycker Vygotskij att barns utveckling möjliggörs med hjälp av kunskaperfarna vuxna. Utifrån Mikas utsaga tolkar jag det som att hen via sin kunskap om rytmikinstrument kan integrera detta i sångsamlingen och förmedlar på så vis vidare denna kunskap till

barnen. I Erhlins (2012) resultatredovisning förekommer det att sångsamlingen är beroende av att en kunnig pedagog håller i den (Ehrlin 2012, s. 150ff). Genom att barnen erbjuds olika typer av musik med hjälp av en kunnig pedagog stöttas de i sin utveckling. Det framkommer i en av intervjuerna att det inte finns ett tydligt mål med den musik som används. Utan fokus är mer på att barnen ska få en rolig stund. Den musik som återkommer under sångsamlingen är sådan som finns tillgänglig sedan tidigare i verksamheten. Som Kim uttrycker det med följande citat:

Det är inte det att det blir slumpmässigt, vi har ändå en, nån tanke menee ehm, vi har inga egentliga särskilda mål så, det är mycket såhär det klassiska som sitter i väggarna. (...) Sen att det är kul att sjunga med barnen. (..) Att de tycker det är roligt. (Kim)

Vidare frågar jag hur hen märker att dem tycker att det är roligt mer än att dem är med? Varpå följande svar ges: ”För att de frågar efter det också. ”ska vi sjunga idag?” Till exempel?”

Jag blir nyfiken på om Kim menar att det finns en lust hos barnen att vilja sjunga. Varpå utsagan visar på att hen uppfattar det så:

Absolut (...) kanske för att den är mer tillåtande på sångsamlingen på ett sätt än om det är om vi till exempel har mattesamling. För då är det mer att sitta och vänta på sin tur. (...) Medans på sången är det ju nästan alltid tillåtande (...) hela kroppen är med. (...) Därför tror jag att de vet att det blir någonting kul när vi sjunger.

Kim jämför här sångsamlingen med andra samlingar och menar då att denna form av samling är mer tillåtande än andra samlingar. Det finns en struktur i samlingens form men den är lite mer öppen än en så kallad mattesamling. Detta uppmärksammas även vidare i intervjun när hen fortsätter: (skrattar) ”Som mattesamlingen och språksamlingen är ju mer traditionellt liksom så.” (Kim)

I intervjuerna frågar jag även om alla barn ges samma möjlighet till att delta under sångsamlingen. Alla tre respondenter är ense om att alla barn ges samma möjlighet att delta men att det skiljer sig hur mycket barnet själv har förmåga att ta plats. Jag tolkar det som att alla tre förskollärarna försöker stärka barnen att ta lika stor plats men att det är svårt. Men förskollärarna uppmuntrar och stödjer barnen på olika sätt att våga ta sin plats i gruppen.

I en av intervjuerna vidhåller förskolläraren ett ”dolt” syfte med sångsamlingen som är att samla barnen när det råder oordning i barngruppen. Sången fungerar då som ett verktyg för att finna sinnesro i verksamheten. Enligt förskolläraren är syftet främst inte att skapa en sinnesstämning utan den är till för att se andra i en gemenskap för att tillsammans skapa musik.

Men jag menar, ett syfte, när barnen själva säger ”men nu vill jag sjunga” då är syftet ganska tydligt att, men vi vill tillsammans skapa musik, så. (...) Jag hoppas att det här samlingsyftet för att få lugn, att det liksom inte är det viktigaste, att det inte är därför man sjunger.

Ser jag till vad Mika i hans utsaga skulle jag ur ett sociokulturellt perspektiv uppfatta det som att barnen har lusten att sjunga eftersom de tidigare har fått erfara sång. Genom att de har fått vara med på sångsamling vid ett flertal tillfällen har barnen uppfattat redskapen för dess samlingsform och kan därefter själva återskapa det. Utifrån citatet tolkar jag det som att utvecklingen sker i ett socialt sammanhang eftersom detta tillfälle innefattar att barnen gemensamt vill sjunga ihop och skapa musik. Att förskolläraren delger sin musikkunskap vidare till barnen uppfattar jag blir bidragande till att de själva kan anamma denna kunskap och applicera i egenskapade aktiviteter. Något som utifrån citatet blir tydligt då barnen själva uttrycker att de önskar sjunga. Eftersom de genom sin erfarenhet av sångsamling blivit medvetna om hur den går till.

Alla respondenter har på olika sätt lyft betydelsen av att ett syfte med sångsamlingen är att skapa en tillhörighet för barnen. Att de tillsammans blir en del av gemenskapen och att alla barn blir sedda. Något som tydligt uttrycks när Mika berättar:

De barn som inte är där är det viktigt att man pratar om dem, vissa barn är borta mycket och då (...) vet (man) ju bara att det är borta och sen när det kommer så blir de glada. (...) för vi har redan pratat om dem (...) Då vet de ju, att man uppmärksammar varandra, individen i gruppen på något sätt.

Det framkommer även under intervjuerna att man tar in nya sånger som är icke traditionella utifrån en svensk visskatt. Sånger som återuppstått med en ny text eller helt nyskrivna barnsånger. Detta för att utöka barnens repertoar och för att hitta sånger som barnen själva känner igen. En viktig del i att komma på vad barnen känner igen är att ta hjälp av föräldrarnas inflytande. På samma sätt blir sånger med rörelser i en representation för en sorts lek där alla barnen blir delaktiga. Charlie berättar: ”Sen att man kan leka björnen sover, de släcker lampan och lägger sig på mattan och så springer de o tänder där och vaknar. Det blir liksom lekar av det hela”.

Utifrån berättelsen tolkar jag det som att förskollärarna poängterar betydelsen av att se till barnens intresse och på så sätt kan de hitta vägar för att bygga broar mellan barnens sångtraditioner och det spontana lärandet. Vilket jag kan dra slutsatsen att förskollärarna utifrån Deweys teorier låter barnet få göra.

Utifrån de intervjuades berättelser ser jag det inte framgå ett tydligt syfte med sångsamling, jag tolkar det som att det hela handlar om att skapa en stund där barnen är trygga och känner glädje. Barnens inflytande tas hänsyn till under sångsamlingen men jag upplever att det som om det saknas en mer pedagogisk tanke kring sångsamlingens syfte. Förskollärarna beskriver sångsamling som en aktivitet i verksamhetens rådande tidschema. Där stunden blir en plattform att samlas och se vilka som finns närvarande. Resultatet av mina intervjuer visar att förskollärarna både har en musikalisk och en pedagogisk ambition. Jag uppfattar att det finns en önskan att integrera sång och musik som medel i en pedagogisk process. Samtidigt förefaller det som om förskollärarna saknar kunskap och kompetens om musikämnet för att förverkliga denna önskan. De uttrycker själva en medvetenhet om egna kunskapsbrister.

Som jag tidigare nämnt i teorikapitel 2.1 tolkar Säljö (2000) Vygotskij sociokulturella perspektiv (Säljö 2000, s. 20-21). Utifrån ett sociokulturellt perspektiv uppfattar jag att sångsamling sker i en grupp där barn lär sig musik tillsammans i en aktivitet med flera deltagare närvarande. Förskolan är en kollektiv lärandemiljö där sångsamlingen är en del av den dagliga rutinen. Den är ett forum för utveckling, lärande, lek och gemenskap.

Sammanfattningsvis ser jag likheter och skillnader med Ehrlins (2012) avhandling och mitt resultat. Vad som beskrivs i hennes resultat är att sångsamlingen bör hållas av en kunnig pedagog och är en stund där sångerna som erbjuds utgår ifrån barnens eget intresse. Samlingen sker innan lunch. (Ehrlin 2012, s. 89-150). Mitt resultat ovan belyser likheter med Ehrlins (2012) resultat. Det framgår att sångsamlingen sker innan lunch och dess sånger utgör barnens populärkultur.

5.3 Utveckla barns lärande

I intervjustudien framhålls hur sångsamlingen på olika sätt kan bidra till utveckling av barns lärande. Rörelsesånger och ramsor kan användas för att stimulera motorisk utveckling. Ett exempel är ”Imse vimse spindel”, där sång och handrörelser koordineras, småningom även rytmiseras. ”Det är ju imse vimse spindel de här och det är olika rörelser” (Kim). Andra sånger stimulerar munmotoriken, till exempel genom att bilda olika ljud: ” sånger där vi tar med munmotoriken, (...) så det blir olika ljud.” (illustrerar ett pruttljud) (Kim)

I intervjustudien framkommer att ett ändamål för sångsamlingen är motorisk utveckling. Min tolkning blir således att i och med att de intervjuade förskollärarna använder denna typ av sånger har de en

medvetenhet och en uppfattning av vad som kan stödja barns motoriska utveckling. I teorikapitel 2.1 belyses en av Vygotskijs (2000) utvecklingsteorier, den så kallade proximala utvecklingszonen som innebär att pedagogen stödjer barnet i att nå nästa utvecklingsnivå genom utmaningar (Säljö 2000, s. 20-21). När barnen får motoriskt utvecklande sånger uppfattar jag det som att förskollärarna stöttar barnen i att kunna nå nästa utvecklingszon eftersom sången representerar något nytt som barnen får möta för första gången.

Av intervjuerna framgår vilken uppfattning respondenterna har om sångsamlingens betydelse för barns språkutveckling. Kim berättar: ”Sång är ju i o för sig ett språk” Även Mika vidhåller att sångsamlingen är betydelsefull för barns språkliga lärande. ”Dels är det ju att uttrycka sig på ett till språk. Sång är ju ett uttryckssätt.”

En av de intervjuade berättar att barnen har egna platser under sångsamlingen där deras plats är markerade med en namnskylt, namnmarkeringen används för att barnen ska lära sig känna igen vilka bokstäver som ingår i dess namn. Något som förtydligas när Kim berättar: ”Så att alla kan se (skrattar) sin första bokstav. (...) Sen lär de sig att känna igen namnet. (...) De ser direkt om någon har satt sig fel liksom.”

Mika berättar om hur sångsamlingen kan stödja barn med olika svårigheter och berättar då vad som kan vara till hjälp: ”Barn med läs- och skrivsvårigheter har fått ut väldigt mycket i att träna sång och musik för att bli uppmärksam på språket, höra skillnader i språket och ljud. (...) att det görs på ett lekfullt sätt stimulerar deras eeeh fonologiska medvetenhet.” Kim berättar även hur man kan jobba med ordförståelse under sångsamlingen.

Kim: Är det en ny sång till exempel så kan vi göra flanobilder till den, för att de ska veta vad de sjunger. (...)Att vi sätter upp flanobilder.

Jag: Men är det så att flanobilderna representerar en sång tillsammans?

Kim: Aah precis. (...) Ja och också för att få förståelse. (...) Vad är en fisk i blåa jeans och, asså så det blir en ordförståelse.

Citateten visar att förskollärarna har en tanke om vad sångsamlingen kan göra för barns lärande och hur det på olika sätt kan stödja dem i deras språkliga utveckling. Den kan både finnas som stöd för de barn som har svårigheter med språklig utveckling, men sångsamlingen kan även användas för att lära barnen bokstäver. Deras berättelser framhäver en medvetenhet av hur språket på olika sätt kan bli ett automatiskt inslag i sångsamlingen. Det visar även på en kunskap om vad som är viktigt för barns språkutveckling. En medvetenhet och kunskap som är betydande för deras vidare utveckling. Detta kan

tolkas som att pedagogen är medveten om den musikaliska utvecklingen som Sundin (1984) tar upp. Det innebär bland annat att barnet kan särskilja språket och imitera de sångens melodi (Sundin 1984, s. 28-33). Detta är något som jag uppfattar att förskolläraren har blivit medveten om när hen uttrycker vad som sker när barn får öva sång och musik.

Under intervjuerna framkommer respondenternas uppfattning om vad barnen lär sig under en samling. Det blir tydligt att den ses som vara en del av en social kontext i förskolan där individen får möjlighet att möta andra delaktiga i förskolegruppen, både vuxna och barn. En positiv stund som enligt berättelserna är ett tillfälle att öva på att sitta ner tillsammans och att vara sociala mot andra. En plattform som blir ett avstamp mot vad resten av dagen ska erbjuda. Exempelvis berättar Charlie: ”Jag menar jag tycker ju att barnen lär sig mycket på en samling, socialt att sitta med sina kompisar, bara kunna sitta bredvid sina kompisar.(...) Samling tycker jag ska vara en stund där man samlas och sedan delar man upp sig efter det.” Charlies utsaga visar att sångsamlingen blir en stund där man kan samlas tillsammans och bli en del av gruppen där varje individ ingår.

Som jag har nämnt i teorikapitlet, menar Vygotskij (2006) att det sociala samspelet har en betydande roll för barns utveckling. Min tolkning är att Charlie är medveten om att barn lär sig i gemensamma sammanhang. I sångsamlingens forum kanske det sker ett socialt utbyte mellan barn och vuxna. Williams (2006) framhäver att barn härmar varandra i en social miljö och att de därigenom utvecklar sitt lärande (Williams 2006, s. 39-47). Min uppfattning är att förskolläraren uppfattar att den sociala miljön påverkar barnet.

Flera av informanterna var eniga om att när barnen under en sångsamling får uppleva liknande saker flera gånger känner barnen igen vad de har lärt sig. Detta görs genom att barnen får möta samma sånger under en viss tidsperiod. Charlie berättar: ”Man märker liksom att barnen (...) får vara med att välja ur påsen (...) det kanske ligger någon liten sån här fårskäll ”jaa bä bä” och så börjar de sjunga spontant liksom.” (Charlie) Detta är något som Sundin (1984) menar är en del av barnets musikaliska utveckling då barnet har förmågan att imitera sångens verbala inslag, dess ljud och dess melodi (Sundin 1984, s. 141-149). Jag tolkar detta som att barnet genom att fått möta samma musikinslag flera gånger om har utvecklat förmågan att kunna härma sången. Under en av intervjuerna förekommer det ett annat exempel på när barns erfarenheter har haft betydelse för vad de uttrycker. Exempelvis berättar Mika:

Men det är också vissa barn när man frågar ”men vad vill du att vi ska sjunga idag” (...) Och då har jag en del barn som hittar på egna sånger (...) Med egen melodi, med en egen

berättelse, ett eget innehåll. (...) Det finns flera barn man ser som hittar på egna melodier och texter medans man ritar, målar. (...) Eller till exempel när man har skapandeverkstad

Kroksmark (2011) tolkar Dewey som menar att lärande är en utveckling som sker genom ett utförande och en reflektion, en lär genom att göra. Barn måste ges möjlighet att se nya möjligheter genom att utforska (Kroksmark 2011, s. 372-388). Min tolkning är därför att barnen genom sina tidigare upplevelser av en sångsamling har förmågan att skapa nya egna sånger genom att det har anammat vad de har mött tidigare. De har eventuellt reflekterat över vad de har lärt sig och fått förmågan att själva applicera det i en handling. Kanske har de lärt sig hitta på sånger genom att få vara delaktiga i ett gemensamt sångskapande.

Flera av respondenterna är eniga om att sångsamlingen gör att barnen blir medvetna om vilka som ingår i barngruppen och ger dem möjlighet att blir medvetna om saker som tillhör dem. Under intervjun framkommer det hur barnen är placerade under sångsamling och vilken betydelse det har. Kim vidhåller: ” De sitter på (...) bestämda platser. (...) De sitter på samma hela terminen och de har sitt namn i golvet markerat så de vet vart dem ska sitta.” Vidare berättar en av respondenterna att barnen är medvetna om vilka namn alla barnen har. Exempelvis berättar Charlie: ”De har liksom superkoll på vad alla heter och det tror jag beror på att vi sjunger den här namnsången varje morgon, vad alla heter. De kan knappt säga någonting annat på svenska men vet vad deras kompisar heter. Det tycker jag är ganska viktigt.”

Kroksmark (2011) refererar till Dewey som menar att barnet når utveckling genom ett socialt sammanhang där sociala krav ställs för att bli en del av en gemenskap (Kroksmark 2011, s. 372-388). Utifrån Deweys tankar tolkar jag det ovan sagda som att barnen genom sitt ihåggkommande har nått en social utveckling i och med att de är medvetna om vilka de olika individerna i barngruppen är. På samma sätt utvecklas de i att bli medvetna om deras tillhörighet eftersom varje barn har en förutbestämd plats.

Två av respondenterna berättar om turtagning i sångsamlingen samt vilken betydelse den har för barnen och i vilka olika sammanhang fenomenet förekommer. Det framkommer bland annat att barnen ska få ta lika stor plats, det är upp till förskolläraren att tillgodose alla barns utrymme.

Att man ser att nu är det bra, nu har jag hört dig nu, nu är jag lite nyfiken på vad hon, hon har inte sagt någonting. Hon kanske vill. (...) Det finns ju (...) dem som hörs mest och tar mer plats. (...) De får man ju alltid kolla med dem som är lite tystlåtna (...) fråga lite extra. (...) Få igång dem så de vågar ta lite med plats. (Charlie)

Det framgår även hur uppdelningen av musikinstrument är samt hur den fördelningen tillgodoses.

Alla vill jämt spela på gurkan och det blir jämt någon som blir ledsn. (...) Så då får man ju hjälpa barnen att hitta strategier för att de ska känna att man delar med sig, att det är rättvist. (Mika)

Denna turtagning är något som ingår i ett sociokulturellt perspektiv, enligt Vygotskij utgör samspelet en betydelsefull roll i ett sociokulturellt perspektiv (Säljö 2000, s.20-21). Enligt honom är samspelet betydelsefullt i en sociokulturell kontext vilket jag uppfattar att citaten ovan är ett exempel på. Situationerna handlar om att invänta sin tur där barnen lär sig hur en ska förhålla sig gentemot andra under en sångsamling. I detta fall, att vänta på sin tur. Turtagning blir i situationerna en viktig del i den rådande gemenskapen. Samtidigt uppfattar jag att förskollärarna strävar efter att varje barn skall få samma plats i vilket kan bli en utmaning om barnet inte har förmågan att invänta sin tur.

Citaten ovan visar på en mängd olika sätt som barn lär sig genom sångsamling. Förskollärarna berättar om både material som hjälper barnen men även hur barnen utvecklar sitt lärande. I intervjuerna framgår att förskollärarna är överens om att barns lärande kan stödjas på olika sätt. Mika berättar: ”Man har sångpåse där man väljer sånger utifrån ett djur vilken sång man ska ha. (...) Sånger som vi vuxna har valt ut i förväg för att vi vill att barnen ska lära sig.” Hen menar också att barn kan lära sig en mängd olika saker. ”Sen kan man få in allt möjligt som handlar om teknik och lärande. (...) Vattenkanon som handlar om vattnets kretslopp, det är ju ett väldigt, ett till sätt att lära sig på” (Mika). Detta visar att sångsamling även kan användas för att få in kunskaper om natur och teknik.

Det framgår även att barn genom samlingen kan applicera den levda erfarenheten i lekens värld där deras erfarna samling blir en referensram för hur leken kan gå till. ”De har oftast samling själva. (...) Någon som utnämner sig som pedagog som gillar att ta den rollen i leken” (Mika). Ett annat attribut som används är en flänotavla där lamminerade bilder sätts upp och utgör en visuell representation av en sång eller en ramsa. Kim berättar exempelvis: ”Ibland åker flanosagan fram med sånger och ramsor.” Sångsamlingen kan vara projektbunden och utifrån projektet presenteras sång eller musik: ”Sen kan det också gå in på projektet. (...) Förra terminen när det var bokstavsprojekt sjöng vi mycket bokstavssånger. (...) Vi försöker att det ska vara levande. (...) Det andra ska spegla sig i det (...) att det blir som en tråd. Sen kan vi lyckas mer eller mindre” (skrattar) (Kim).

Utifrån de respondenternas utsagor tolkar jag det som att förskollärarna vill finna olika sätt att nå barnen och dess intressen, de vill hitta olika sätt för att locka till ett lustfyllt lärande. Det är något som även Dewey (2011) poängterar. Det är viktigt att lärande bygger på en aktivitet där barnets intresse tas tillvara. Utan varken kunskap eller intresse för barnets lärande förlorar pedagogiken sitt syfte (Sundgren 2011, s. 103-129). Pedagogernas berättelser kan jag tolka utifrån Dewey (2011) som att barnens intressen tas tillvara på i lärandemiljön genom att man använder sig av olika material för att få barnen intresserade. Genom de visuella bilderna kan barnen se hur sången ser ut och genom att inkludera sångsamlingen i ett projekt skapas en bra ram för barns lärande.

Det framgår av resultatet att det finns två inriktningar för vad barnen ska lära sig. Det ena går in i att lära sig instrument och det andra innefattar sång. Det är också avgörande för vilken typ av sång barnen ska lära sig. Det finns således olika redskap att tillhandahålla för att stödja denna utveckling. Mika förklarar sin syn om vad barn kan behöva lära sig inom musik: ”Sånger som är lite mer berättande, med andra melodier än de mest välkända för att de ska lära sig andra melodier och utvecklas. De behöver ju också utvecklas rent musikaliskt. (...) Sen finns det ju barn inne hos oss som är väldigt duktiga sångare och de är ju väldigt, de behöver ju också utmanas. (...) Det kan ju också vara teman som exempel vänskap. Känslor (paus) sånger som handlar med om matematik där man lägger till och tar bort” (Mika). Vidare berättar Mika om olika strategier för hur barnen kan lära sig både musikinstrument och sång. Beroende på vad de ska göra kan man arbeta på skilda sätt.

När man ska lära sig en ny sång som har en lång text så brukar jag först berätta texten (...) vi kan prata om ord som är nya (...) Så att det blir som en berättelse. (...) Det kan hända att jag sjunger sången först och sen sjunger vi tillsammans. (...) Men oftast behöver man ta om sånger igen och igen. Speciellt om det är nya sånger. (Mika)

Musikinstrument används i relation till olika sånger där barnen får möjlighet att använda instrumenten som ett komplement till sången:

Vilka sånger passar liksom bra att ha till rytmikinstrument. (...) Att man kanske bara spelar i vissa delar av sången. (...) Det blir mer effekt så att man verkligen lär sig texten. Eeh och sen kan man jobba med olika rytmer med olika instrument och så. (Mika)

Utifrån utsagan tolkar jag det som att musikinstrumenten inte används enskilt för sig utan de används som ett verktyg för att lära sig en sång. Musikinstrumenten ses som ett arbetssätt att lära sig sången och komma ihåg dess innehåll. Barnet får genom att använda instrumenten lära sig en ny sång, det blir ett utforskande lärande. Detta är också något som Dewey enligt Sundgren (2011) beskriver, nämligen att ett aktivt reflekterande över en handling föder nya handlingar som reflekteras över. (Sundgren 2011, s. 103-

129). Barnet lär sig hur instrumenten fungerar genom att få använda dem till sången. De får uppleva hur instrumenten låter och hur det känns att spela på dem. Min föreställning är att de spelas på i samband med att man sjunger vilket gör att barnen ges möjligheten att applicera detta i andra sammanhang därefter. Dewey (2011) menar även att barn måste via upplevelsen få upptäcka och på så sätt vidareutvecklas. För att nå dit måste en analysera individens förmågor och intressen (Sundgren 2011, s. 103-129).

Något som kan ske när sånger väljs utefter olika teman. Min föreställning är att vad som görs under sångsamlingen blir en reproduktion av ett lärande ändamål. Genomsyrar temat sångsamlingen får barnen på olika sätt möta temat och kan eventuellt applicera vad sångtexterna handlar om i den dagliga verksamheten.

Sammanfattningsvis ser jag flera olika sätt hur sångsamlingen utvecklar barns lärande. Den är motoriskt utvecklande, den är språkligt utvecklande och socialt utvecklande. Ehrlin (2012) belyser att musikanvändningen i förskolan syftar till att främja barns språkutveckling. Vilket är även något som Sundin (1984) beskriver. Som en del i barnets musikaliska utveckling har den förmågan att urskilja både språk och melodi ur sånger. Jederlund (2011) menar att det finns ett samband mellan den musikaliska och den språkliga utvecklingen. Mitt resultat uppfattar jag visa ett samband mellan den språkliga utvecklingen och barns möte med musiken. Förskollärarna uttrycker att sångsamlingen är viktig för den språkliga utvecklingen. I resultatet framgår det även att sång kan användas för att stödja barn med läs- och skrivsvårigheter i och med att de då får möta språket i form av en sång.

5.4 Hur ska en bra sångsamling se ut?

Flera av mina informanter talar om vad som utmärker en bra sångsamling. Genom både känslouttryck och kroppsliga uttryck ger barnen respons på deras uppfattning av vad de har deltagit i. ”De är glada, de känns inte som att de sitter där av plikt liksom utan det känns som att medparten av dem är med på samlingen. (...) Det är en väldigt positiv stund” (Charlie). ”Mycket i ögonen ser man”(Kim). ”De vill sjunga mer som att de inte går därifrån” (Mika). Detta är även något som Ehrlin (2012) tar upp i sin avhandling när hon menar att syftet för sångsamling är inte att utveckla barns musikaliska förmåga utan det handlar om att väcka ett intresse hos barnen (Ehrlin 2012, s. 89-105). Med detta resonemang tolkar jag det som att det är viktigt att barnen ska känna en glädje i vad de gör. Genom vad att barnen via uttryck ger respons till förskolläraren uppfattar jag det som att de kan bli vägleda i om sångsamlingen de erbjuder är givande för barnen likväl som vuxna. Att lusten är betydelsefull för samlingen framgår när Charlie berättar: ”Det ska vara roligt, man ska inte sitta och pinas på samlingen”.

Jag finner även vidare i Ehrlins avhandling (2012) där det framkommer att målet är att ha roligt under sångsamlingen (Ehrlin 2012, s. 96ff). Min tolkning blir således att barnens uttryck blir en respons över om de har roligt eller inte. Min uppfattning blir därefter att förskollärarna strävar efter en positivitet i sångsamlingen eftersom de framhäver att det är viktigt att barnen har roligt.

Av intervjuerna framgår det uppfattningar om hur en sångsamling *inte* bör se ut och hur den *inte* ska vara. Ett problem kan vara att barnen inte är intresserade.”Framför allt med de yngsta så kryper de ju annars iväg och de stora börjar ju oftast göra annat. (...) Sjunga på annat eller plocka med leksaker” (Kim). Även Charlie vidhåller hur det utmärker sig om barnen inte tycker om samlingen: ”(...) som jag tolkar (det) är att de vill sjunga mer och just att det här springet som ja, som att de inte går därifrån.” Det finns en föreställning om vad som anses vara störande moment under en sångsamling. Där andra på olika sätt kan störa den rådande samlingen. Det framgår också att under samlingen får ingen annan utifrån störa dem som har den. Charlie berättar:

Ibland kommer ju barnen in och är ledsna och då får man ju ta det barnet därifrån för att inte förstöra för dem som redan sitter där. (...) För även om vi tycker att det är väldigt fel att komma mitt i en samling så får man gå ut (...) man får ju inte ställa till en scen och förstöra samlingen även om man vill. (...) (Charlie)

Förskollärarna tycks ha en uppfattning av vad som kan störa en sångsamling samt en medvetenhet om när samlingen inte är lockande för barnen. Detta är också något som Uddén (2004) beskriver. Hon menar att musik är baserat på känslor och den skapar en trygghet människor emellan (Uddén 2004, s. 69-71). Min tolkning blir att förskollärarna eventuellt ser sångsamlingen som en trygg miljö eftersom en avdelningsgrupp gemensamt samlas på ett och samma ställe. Därav ses ett störande moment eventuellt som något otryggt för barnen. Problem kan också uppstå när man använder musikinstrument vid sångsamlingen, vilket mina informanter har berättat om. En av respondenterna berättar om hur de introducerar musikinstrument samt vad som är viktigt att tänka på:

Jag: Hur introducerar ni instrumenten då?

Kim: (tänker) När vi tar fram dem så ser de ju vad de andra gör. Sen så pratar vi ju om vad man får och inte får göra. (...) Man ska vara rädd om instrumenten (...) men inte att de får springa runt med dem (...) utan i så fall att man får hålla sig i samlingsrummet. (...) Att det inte är okej att sitta och slå med dem på någon annan. (skrattar)

Av intervjuerna framgår att barnen får möta musikinstrument men att de används enligt vissa ramar för vad man tillåts och inte tillåts göra med dem.

Det är så att det är jätteroligt att spela instrument, tycker de. Men det blir gärna jobbigt för dem som sitter där, det blir ganska hårt och det är roligt att låta med instrumenten. Så jag brukar leda ganska mycket. (...) Då kanske jag berättar att i den här sången spelar (paus) pinnarna liksom och så. (Mika)

Jederlund (2011) menar att musik ses som ett konstnärligt uttryck där musikalitet värderas utifrån kvalitet där den är bra eller icke bra, rent eller falskt (Jederlund 2011, s. 14). Utifrån det resonemanget uppfattar jag det som att musikinstrument används för syftet att det ska utgöra en bedömning av den musikaliska kvalitén. Det vill säga det ska vara tilltalande. Förskollärarna använder musikinstrumenten i situationer där barnen genom förutbestämda regler får använda dem. Det tydliggörs såtillvida ifrån deras berättelser att barnen måste ta hänsyn till andra deltagande i gruppen. Instrumenten ska behandlas med varsamhet och får spelas på om barnen är medvetna om hur man handskas med dem. De ingår i en situationsbunden aktivitet där barnen inte själva får bestämma hur de vill spela på dem.

Jag finner även i Deweys (2011) teorier att i en social gemenskap utvecklar individen sina tidigare kunskaper och når nya tillsammans med andra. Min tolkning är att barnen lär sig hur de ska handskas med instrumenten i vad Dewey (2011) beskriver som en social kontext. (Kroksmark 2011, s. 372ff). Detta visar att barnen blir en del av gruppstillhörigheten och tillsammans lär de sig reglerna för hur man handskas med instrumenten varsamt samt att det inte är tillåtet att bruka våld med dem.

Under intervjuerna sade flera av förskollärarna att det under sångsamling finns en viss rådande struktur för samlingen. Det framkommer vissa regler om hur man bör bete sig. Alla förskollärarna verkar anse att barnen måste visa respekt för varandra inom sångsamlingen för att kunna vara delaktiga. Charlie berättar: ”De ska hålla sig litegranna på ramarna inom sin plats liksom, men (...) så får man gärna stå och dansa, man kan stå och sjunga liksom om man känner för det. Men man måste hålla sig i det rummet” (Kim). En av respondenterna lyfter även att förhållningsätten handlar om respekt för de deltagande. En respekt som uttrycks då Mika berättar:

Ja det finns ju alltid outtalade regler (...) Vill man inte sjunga sången så behöver man inte. Men man får inte störa så att de andra inte kan sjunga. Kanske inte hålla för öronen. (skrattar) (...) Att man får respektera det, vad som händer nu. Man får turas om och räcka upp handen, om det är så att man vill säga någonting.

Jag tolkar det som att det inom sångsamlingen finns vissa ramar för hur man får agera och icke agera för barnen. Deltagarna får vara en del av gemenskapen om de visar intresse för den tillhörande gruppen. Barnen måste vänta på sin tur att få ta plats och sångsamlingen kan utifrån förskollärarnas utsagor

användas som en aktivitet där barnen får öva på att ge andra utrymme, få ta egen plats och hålla sig på den angivna platsen aktiviteten utförs. Önskar barnen yttra en åsikt finns det ingen möjlighet att göra det spontant, utan man måste invänta sin tur. Eventuellt ser förskollärarna sig som den aktivitetsbestämmande vuxna som är den som styr över vad som är tillåtet respektive inte tillåtet under sångsamlingen. Den vuxne är således den som ifrån början är medveten om ramarna för sångsamlingen. Ehrlin (2012) menar i sin avhandling att musiksamlingar innehåller inslag av både sång och musik, en stund som kräver koncentration från barnens sida och ger inget utrymme för spontanitet utan musiksamlingen sker inom för vad den ska innehålla. Kan barnen förhålla sig till detta kan den bli utvecklande (Ehrlin 2012, s. 89ff).

Jag tolkar resultatet i linje med vad Ehrlin (2012) menar, nämligen att det framkommer på ett tydligt sätt genom förskollärarnas utsagor att barnen måste förhålla sig till de angivna ramarna för sångsamlingen. Samtidigt upplevs reglerna som tillåtande i och med att de innebär att varje barn får ta en plats i gruppen. Barnen får själva bestämma om de vill delta i exempelvis en sång, vill de inte så behöver de inte. De ska också respektera om andra deltagare önskar delta på ett annat sätt.

Mina intervjuer visar att det inom sångsamlingen finns olika behov hos barn, de har olika behov. Det framgår att det finns en önskan ifrån pedagogens sida att tillgodose alla barnens behov. ”Att man ändå har det någonstans i bakhuvudet (...) att det ska bli så bra som möjligt för alla” (Charlie). Något som kan yttra sig när barn på grund av sinnesstämningar behöver få sitta i den vuxnes knä under en sångsamling, eller om de får göra en sångyttring och påverka vad som ska sjungas. Likväl som barnen har skilda behov så ponerar respondenten att alla ska få samma utrymme.

”De finns ju alltid de som tar mycket plats och puuh. (...) Sånt måste man vara lite vaksam på så, att det inte är det här starka som tar mycket plats hela tiden.” (Charlie) Utifrån detta blir min tolkning att om man kan tillgodose alla barnens behov kan sångsamlingen uppfattas som något positivt. Det är viktigt att ta tillvara de barn som inte är förmögna att visa vad de behöver. Behovet som behöver tillgodoses skulle kunna ses som en möjlighet att ta en plats i gruppen eftersom förskolläraren ägnar sin uppmärksamhet åt barnet. Dewey (2011) menar att utgångspunkten för lärande måste finnas i barnens intresse och behov (Sundgren 2011, s. 103-129). I och med att dessa behov tillgodoses ger förskollärarna barnet möjligheten att utveckla sitt lärande, eftersom de bekräftar behovsytringarna. Vilket kan innebära att de är medvetna om stödet de ger barnet gynnar det i dess utveckling.

Två av respondenterna uttrycker en strävan om att samlingen skall vara något givande för barnen, något där de ska få något ut av sångsamlingen. ”Vi gör bra samlingar, så att de tycker det är kul och lär sig sitta en stund på dan när vi samlas alla” (Kim). Det finns en uppfattning att förskolläraren uttrycker ett personligt mål att när hen lär ut något ska det vara baserat på något en kan. ”Jag är inte jättebra på att läsa noter så och sjunga bara rakt av så jag kan säga såhär, aaah men jag får inte, det, neej eller just då kanske jag vill att det ska bli någonting, som jag kan sjunga igen i alla fall och då kan jag säga att nej men jag kan inte den där sången”. (Mika)

Dessa citat visar också att en del av sångsamlingens definition är en sådan där förskollärarna har förmågan att lära ut någonting till barnen som de har kunskap om och som innefattar en stund när barngruppen utifrån förskolläraren vill göra något som är roligt, där de samlas tillsammans. Det skulle kunna uppfattas att samlingen görs efter att förskollärarna utgår ifrån olika lärandemål.

Detta resonemang finns i teorikapitel 2.3 då lärande sker enligt Vygotskij (2011) när en planerad aktivitet genomförs och dess resultat reflekteras över (Säljö 2011, s. 153-177). Förskollärarna utgår ifrån en situation som ska vara gynnsam för barnen och agerar utefter barnens reaktion, vilket jag upplever som att de är självkritiska. Således kan de ta avstamp i nästa lärandemoment. I och med att barnen vill befinna sig på samlingen uppfattar förskollärarna också deras känslouttryck som en riktlinje för sångsamlingens fortsatta innehåll.

6. Sammanfattning och slutdiskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka vilken funktion sångsamlingen har på förskolan utifrån berättelser av några intervjuade förskollärare. I uppsatsen studerades också hur sångsamling används för att utveckla barns lärande och vilka föreställningar de intervjuade pedagogerna hade om hur en bra sångsamling ska gå till. I uppsatsen har jag använt mig av det sociokulturella perspektivet, Vygotskijs och Deweys teorier.

Resultatet av mina intervjuer visade att förskollärarna har en musikalisk och en pedagogisk tanke, jag uppfattar att det finns en önskan om att integrera sång och musik som medel i en pedagogisk process. Anna Ehrlin (2012) beskriver i sin doktorsavhandling att en sångsamling brukar innefatta sånginslag, musikinslag och dansinslag (Ehrlin 2012, s. 89ff). Ehrlin framhäver även att sångsamling sker under en gemensam morgonsamling där bland annat musikinslag förekommer och sånginslaget blir ett tillfälle för pedagogen att samla alla medverkande barn och kollegor (Ehrlin 2012, s. 96ff). Förskollärarna tar på olika sätt upp hur de arbetar integrerat med både sång och musik under sångsamlingen, även dansinslag förekommer under sångsamlingen i form av rörelsesånger. För att kunna erbjuda ett musikutövande krävs kunskap om instrument, sånger och musik hos personalen. Förskollärarna i studien uttrycker en önskan om mer kompetens inom musik och de uttrycker själva en medvetenhet om egna kunskapsbrister.

Utifrån intervjustudien finner jag likheter med Ehrlins resultat. Sångsamlingen bör enligt respondenterna erbjuda något roligt för barnen. Det utgör ofta en stund under förmiddagen där gruppen samlas och ser över vilka som finns närvarande under dagen. Således är det en stund som utgår ifrån barnens intresse där sångerna representerar vad barnen själva önskar sjunga. Jederlund (2011) menar att musiken är den del av kulturen, som också är blir en del av barns identitetsskapande (Jederlund 2011, s.14). Under sångsamlingen tas det tillvara på vilka kulturer som finns representerade i barngruppen. Det integreras så tillvida att det i viss mån förekommer sånger på andra språk än svenska.

Ehrlin (2012) menar även att musikaktiviteten kan upplevas som stringent förutbestämt där barnen får förhålla sig till vad som är tillåtet, bryts denna regel måste de vuxna tillrättavisa barnen (Ehrlin 2012, s. 150ff). Ur mitt resultat upplever jag inte att förskollärarna behöver tillrättavisa barnen, däremot beskrivs det tydligt vilka förhållningsregler som råder under sångsamlingens gång samt vad som är tillåtande och icke. Detta är regler som jag uppfattar både finns till för respekt av individen men också av

säkerhetsskäl. Det råder också en viss syn på vad som är en bra sångsamling. Även där ingår det att barnen på en mängd olika sätt visar respekt gentemot varandra. Ifrån den vuxnes perspektiv innefattar en bra sångsamling även när alla barns behov blir tillgodosedda. På så sätt blir sångsamling ett tillfälle där barngruppen samlas och den vuxne förväntas bekräfta varje individ.

Jag finner det inte möjligt att dra några generella slutsatser utifrån de resultaten har visat. Däremot kan jag se på ett beteendemönster där sångsamlingen ses ur ett sociokulturellt perspektiv i och med att den utförs i en sociokulturell kontext där det är en grupp som upplever en gemensam aktivitet tillsammans. Det framgår att syftet med sångsamlingen är att göra barnen medvetna om vilka som finns närvarande i gruppen, att det ses som en rolig stund som tar tillvara på barnens intresse.

Hammersöj (1997) uttrycker att musikalitet har och göra med huruvida en kan sjunga rent eller inte. Samtidigt måste musik utövas med hela kroppen samtidigt då den fysiska kroppen sammanför musikens ljud (Hammershøj 1997, s. 98-100). Resultatet visar att det förekommer olika rörelselekar och inslag av rytmikinstrument under sångsamlingen. Dessa blir verktyg som ger barnen förmåga att med hela kroppen uppleva musiken. Ur resultatet framgår det även att sånger kan väljas utifrån ett lärandemoment som barnen får ta del av. Ett lärandemoment som kan utgå ifrån ett visst tema eller ett annat lärandemål.

Sammanfattningsvis kan jag utifrån intervjustudien utläsa att förskollärarna uppfattar sångsamlingen som något positivt. Den tillför ett viktigt lärandemoment i förskolans vardag och är en del av det dagliga schemat. Under sångsamlingen är målet att alla barnen ska integreras och bli delaktiga under aktiviteten. Min studie visar att kunskapen om musik som ämne till viss del är bristfällig. Den kunskapen som de intervjuade förskollärarna erfarit verkar tillsynes ha blivit erövrad genom egen erfarenhet i förskolans verksamhet.

6.1 Vidare forskning

Som vidare forskning skulle det vara intressant att veta om förskollärarnas berättelser stämmer överens med hur det fungerar i verkligheten. Att via videokamera dokumentera vad som sker under sångsamlingen. Det skulle även vara intressant att se sångsamlingen ur ett barnperspektiv och genom intervjuer få veta barnets syn på sångsamlingen som ett forum, också för att undersöka om de har liknande uppfattningar som förskollärarna.

Käll- och Litteraturförteckning

Otryckta källor:

Charlie: Förskollärare. Intervjun ägde rum under 1 timme.

Kim: Förskollärare. Intervjun ägde rum under 55 minuter.

Mika: Lärare mot de yngre åldrarna. Intervjun ägde rum under 50 minuter.

Tryckta källor:

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Bjørkvold, Jon – Roar. *Den musiska människan* (2005) Stockholm: Liber.

Denscombe, Martyn. (2009). *Forskningshandboken – för småsakliga projekt inom samhällsvetenskaperna* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2011). *Intervjuer I* Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red) (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Granskär, Monica & Höglund – Nielsen, Birgitta (2012). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur.

Hammershøj, Henny (1997) *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Lund: Studentlitteratur.

Jederlund, Ulf (2011) *Musik och språk: ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling och lärande*. Stockholm: Liber.

Krokmark, Tomas (2011) *Den tidlösa pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.

Löfdahl, Annika, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.

Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sundgren, Gunnar (2011) uppl 2. *John Dewey – reformpedagog för vår tid*. I: Forsell, Anna (2011) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber. (s. 103-129).

Sundin, Bertil (1984) *Barns musikaliska utveckling*. Stockholm: Liber.

Säljö, Roger (2000) *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag, Bokförlaget Prisma.

Säljö, Roger (2011) uppl 2. *L. S. Vygotskij – forskare, pedagog och visionär*. I: Forsell, Anna (2011) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber. (s. 153-177)

Uddén, Berit (2004). *Tanke – visa – språk* Musisk pedagogik med barn. Lund: Studentlitteratur.

Vygotskij Lev S (1995) 6e uppl. *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Uddevalla: Media Print.

Williams, Pia (2006) *När barn lär av varandra - samlärande i praktiken*. Stockholm: Liber.

Elektroniska källor:

Ehrlin, Anna (2012) *Att lära sig av och med varandra* – En etnografisk studie av musik i förskolan i en flerspråkig miljö.

Tillgänglig: < <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:552453/FULLTEXT03.pdf> > (2014-11-01)

Richter, E. (2012). *Ta skapandet på allvar*. (Elektronisk)

Tillgänglig: < http://www.lararnasnyheter.se/FS_12_01_tema_taskapandetpaallvar.html > (2014-10-15)

Skolverket (2010) Läroplan för förskolan Lpfö 98, rev 2010.(Elektronisk)

Tillgänglig: < <http://skolverket.se/publikationer?id=1067> > (2014-10-14)

Vetenskapsrådet (2008) *Forskningsetiska principer inom humanistiskt- Samhällsvetenskaplig forskning*.

Tillgänglig: < <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> > (2014-10-31)

Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev till informanter

Jag önskar att intervjua dig som är förskollärare och som skulle vilja medverka i min kvalitativa studie. Intervjun kommer ske genom att jag kommer ut en avtalad tid till din arbetsplats och får ta del av din syn av sångsamling. Om din tillåtelse ges önskar jag att få spela in vår intervju för att på bästa sätt få med allt som sägs. Efter intervjun kommer materialet att transkriberas och analyseras. Din medverkan kommer att vara anonym och jag har tagit del av vetenskapsrådets etiska principer. Dessa finns att om på länken nedan.

Vetenskapsrådets etiska principer: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Mvh Karolina Olofsson

Bilaga 2

Intervjufrågor

- Ges alla barn samma möjlighet till musicerande/musikuttövande?
- Hur tänker förskollärare kring vad ett musiskt barn är? (Musikalitet är?)
- Hur länge har du jobbat som förskollärare?
- Vad är din musikaliska bakgrund?
- Hur är din bakgrund erövrad?
- Hur går en sångsamling till?
- Vad är målet med sångsamlingen?
- Vad är viktigt för dig när du har en sångsamling?
- Har du några speciella mål med den musik som används?
- Vad avgör dina val och hur väljer du?
- Om du funderar kring musiskt barn, vad tänker du då?
- Hur reflekterar du över musikalitet?
- Musikalitet hos barn? Finns det?
- Kan du berätta om vilken roll barnen har under sångsamling, har alla barnen samma roll?